

TIDEVARVET

Vad har hänt?

Käthe Kollwitz: Förbrödning.

SVERIGE STAR FRAMFÖR ANDRA i eldlinjen, när det gäller punkdrisen, skriva de tyska tidningarna. På grund av Sveriges beroende av engelska marknaden. Så mycket betydelsefullare är detta för de internationella förhållandena, eftersom sden stora, internationella finansmannen Ivar Kreuger också drabbas.

Veckovakten har sökt efter glädjemen som motivik. Olyckor och våldsamheter tränga sig dock i förgrunden.

FINLAND SVALLAR striden omkring Lappo arbetarhus, som öppnats på inrikesminister V. Borns tillskyndan, men åter spikats igen av Lappofasta »Sjyösterbotniska män». Lappoledaren Kosolas som har häktats för och erkänt mord på en av de kommunisterna, som förra hösten skjutsades till ryska gränsen. — »Det måste bli ett slut med all självtänkt myndighet vid sidan av och motsats mot den lagliga regeringens», skriver i Huvudstadsbladet Rabbe Wrede. Lappo tycks dock inte färdigt att vika.

I ÖSTERN HA JAPAN OCH KINA drabbat offer i ett krig, som krävt dryga offer. Japanerna utkräva hämnd för kinesiska gränsövergård. Tvisten har dragits in för N. F. som skall försöka åstadkomma vapenstillstånd.

Världsläget är mörkt. Men ännu kämpa krafter — starka krafter — för förbrödning.

Veckovakten

Omkring den ekonomiska krisen:

Pengarna. Guldmyntfoten i fara. Bankernas diktatur.

En kupp — med myndigheternas välsignelse.
Hemvärnsbrigaden i Österrke av Maria Lazar.

Hagar Olsson skriver om Jarl Hemmer och hans roman.

Noaks ark till Kina av Devinez.

De överflödiga. Mäniskan i de arbetslösa miljöerna — hur när jag henne?

Chefen inspekterar.
En Stockholmsberättelse av Helmer Grundström.

Tre dikter av Harry Martinson äro hämtade ur hans nya utkomna, uppmärksam-
made diktsamling *Nimrod*.
(Bonniers: 2.75)

”Vi äro blott boskap”. Första Oktober.

Intryck från en världskongress.

Av ADA NILSSON.

I nfr det nu så vanliga kongress- myllret kan man verkligen göra sig den frågan, om alla dessa internationella sammanslutningar fylla en verklig uppgift. Företräda t. ex. de kvinnliga läkarna några andra intressen än sina manliga kolleger? Naturligtvis är tillvaratagandet av de kvinnliga läkarnas utbildnings- och ekonomisk-juridiska rättigheter en uppgift, där det internationella samarbetet kan stödja kampen i det enskilda landet. Däremot saknas det ju varje anledning för de kvinnliga läkarnas allians att sysselsätta sig med rent medicinsk vetenskapliga frågor. Och det gör ej heller alliansen. Men det finns ett tredje område, där, som Österrikes Bundespresident betonade vid den nyligen i Wien avhållna kongressen, de

kvinnliga läkarnas medverkan kan ha sin betydelse, nämligen det socialhygieniska.

Vare nu härmad hur som helst. De kvinnliga läkarnas internationella allians består sedan 1919 med 24 anslutna länder. Dess sjätte kongress ägde som sagt rum i Wien den 16—19 september med därpå följande inbjudan till Budapests de tre följande dagarna.

Kongressens tvenne huvudämnen voro: *Den kvinnliga läkarens roll i de exotiska länderna och Skydds-lagstiftning för kvinnor.*

Utförliga rapporter förelägo i båda frågorna, av stort allmänt intresse. Diskussionerna voro livliga och spännande och ett flertal uttalanden gjordes.

(Forts. å sid. 6).

Guldmyntfoten i fara.

M ändagen den 21 september skakades världen av under-rättelsen att Bank of England inställt sina utbetalningar i guld. England hade övergivit guldmyntfoten. Sedan världskrisen vid krigsutbrottet har knappast någon mera uppseendeväckande händelse inträffat på penningväsendets område. Den omedelbara följden var att Europas börser — med undantag av Parisbörser — stängdes. Det engelska pundet sjönk med omkring 20 %. För Sveriges vidkommande innebär detta, att våra exportindustrier på England, framst trävaruindustrien, måste underkasta sig stora förluster, dessutom — under förutsättning att kursfallet håller i sig — svårigheter för framtida avsettning.

Läget är dock ännu omjligt att riktigt bedöma. De senaste under-rättelserna från London meddela regeringens förhoppning att inom kort kunna återgå till guldmyntfoten; åtgärder vidtagas för att förhindra prisstegring inom landet. Börsen i London öppnades åter på onsdagen. Emellertid betecknar Bank of Englands åtgärd att lämna guldstandarden åt sitt öde, en klimax i de finansiella svårigheternas förlopp, som knappast kan lämna något land i världen oberört.

Guldmyntfotens historia är i viss grad bunden till de stora krigens. Efter Napoleonskrigets slut gällde det för England att slutligt söka ordna sitt tillrasslade penningväsen. Denna ordning baserades på guldmyntfotens införande. Det innebär att guldet blev det enda betalningsmedlet med full laglig betalningskraft; guldmynt präglades med viss lagligen fastställd guldhalt. Enskilda innehavare av guld hade rättighet att låta prägga detta till guldmynt och omvänt att nedsmälta i deras

ågo befintliga guldmynt till omyntat guld.

Guld fick fritt utföras ur och införas i landet. Med andra ord, var den rena guldmyntfotens system, vilken England, som det första land i världen, genomförde. Så småningom följde andra länder efter. Tyskland, sedan det efter tysk-franska kriget genom skadeståndsbetalningar kommit i besittning av rikliga guldfföråd, Sverige och de övriga skandinaviska länderna omedelbart därefter. Guldmyntfoten utvecklades under växlande öden och har sedermera varit det absolut förhårskanade systemet. Vid krigsutbrottet 1914 övergavs guldstandarden huvudstupa först av de krigförande, sedan jämväl av de neutrala länderna, vilket hade en våldsam inflation till följd. Sverige återgick först av alla på våren 1924, England 1925. För att nu, efter de enorma gulduttag som skett från Banken och med de välkända svårigheterna ifråga om utländsk kredit, etc., åtminstone tillfälligt uppge pundets sammanhang med guld.

En internationell samverkan till krisens lösning genom utnyttjande av de oavvända guldmassorna i Paris och New York, målmedvetna åtgärder för upprätthållande av pundvalutan och ett ovillkorligt fasthållande vid guldmyntfoten för egen del — i varje fall tills man lyckats utfundera en tillfredsställande nyordning som ersättning för guldmyntfoten — detta är nu den enstämmande uppfattningen bland flertalet av Sveriges nationalekonomer om vad läget kräver. Med rådet att hålla huvudet kallt blandas tonen av en svag förhoppning, att den ödesdigra överraskningen i London skall framtvinga en lättänd i den allmänna krisens tryck.

Redaktionsfönstrets utsikt över Kornhamnstorg med dess hjälptars för fyra spårsvagnslinjer har ibland givit mig tillfälle att — åna något av en spårsvagnskonduktors syn på mänskligheten. Mycket paketförsedd, springande och orolig, måste han tycka att den är, kläpnande på de sista minut av livet, som ännu är värd en sprängmarsch. För att sedan, ännu följande efter kapplöpningen, ikläda sig den likgiltigt beställsamma min man får, när man ombödbetalar för sig på ett lovligt, kommunalt forskningsmedel.

Det är inte underligt om människor i sådana yrken, som särskilt ha att syssla med en sida av den mänskliga naturen, gärna ställa in sig på en enda linje. T. ex. lasarettsläkaren, som säger att det är bra, när barn komma på sjukhus vid unga år, för då bli de liet vana till de bli stora. Eller biografmusikern, som understödt skarpt filmensur med avseende på »harnförbudet», därför att han inte vill bli störd i sitt spel av barn på biografen.

Här på redaktionen te sig på mänskligheten inte nämnt ur synpunkten *prenumeranter*. D. v. s. jag deklarerar för mig själv under första oktober inflytande. Fastän människorna under den synvinkeln äro både mångsidiga, intressanta och ansvarslösa, kommer man ändå underfund med några oändsmåsenliga egenskaper hos dem, som man kan kalla fel.

Jag tänker nu utslutande på dem, som *välja* läsa Tidevarvet och beställt sig för att ha det. Därför att de gilla tidningen. De som säga: vad ni gör tag inte Tidevarvet ifrån mig, den vill jag läsa till döddagar. De människor som läsa och tycka om en så besvärlig tidning — och besvärlig måste den ju vara, så länge den sysslar med avgrunda frågor, ty de äro inte alltid *silkes-tjuva* — borde inte låta avsevärska sig av pnumerationsväder. Men de fel vi konstaterat äro faktiskt dels i vissa fall obekantast med konsten att pnumerera på en veckotidning; dels, och ofta-

re, en motvilja mot att gå på posten. Till det senare skall endast påpekas, att talet om posttjänstemännens oginhet grundar sig på en myt, då man tvärtom i de allra flesta fall blir älskvärd, i alla händelser oklanderligt bemött. Och en vandring till posten behöves inte ta någon oskäligt lång tid i anspråk.

I fråga om själva pnumerationsförfarandet äro fem sätt tänkbara, alla av symnerligen enkel beskaffenhet.

1. Tidevarvsläsare i Stockholm ringa upp på telefon 182 43 och begära tidningen, varefter vi hämta avgiften på den tid pnumeranten önskar.
2. Avgiften insändes i frimärken i vanligt brev, med uppgivande av namn och adress.
3. Pnumerationen verkställs på posten, på en tidningspnumerationsblankett, som tillhandahålls vid varje postkontor. Obs! Lätt att ifylla.
4. Avgiften insändes på postanvisning, röd blankett, mot en portokostnad av 15 öre för upp till 5 kr., 25 öre för 5 till 50 kr.
5. Avgiften insändes på postgiro, gul blankett, lika bekvämt att ifylla som postanvisning och billigare, bara 10 öre för upp till 50 kr.

Alla ovan nämnda tillbehör finnas på varje postkontor. Tidevarvets postgiro nr 1544. Adressen, Tidevarvets exp., Stockholm 2. Pnumerationspris är för ett kvartal kr. 1,50, för helår kr. 6.

För att till sista tala med lasarettsläkaren: Det är bra att pnumerera ett tag vid kvartalspnumerering, så är man liet van tills nyårs-pnumerationen kommer. Vi önska kvartalspnumeranterna hjärtligt välkomna till den första oktober!

Cassan.

Noaks ark till Kina.

Denna artikel har ingenting att göra med ett film drama och en fin biograf utan det end land där 10 miljoner människor ha förgåtts. Må de läsare förlåta mig, som redan läst om Kina i förra numret av Tidevarvet.

Syndaflojen i Noe dagar var en händelse som hållit sig kvar i mänsklighetens minne genom årtusenden. Översvämnningen i Kina är kanske en ännu större katastrof. Lord Cecil nämnde i sitt tal av den 8 september i Förbundsörsamlingen 10 miljoner döda och 30 miljoner husvilla och hjälpbehövande. Det är siffror som kunna sysselsätta oss flera veckor å rad. Det faktum att jobposterna komma så ofta från Kina är intet skäl, varför vi skulle negligera dem. Om man försöker sätta sig in i vad det skulle betyda att Skandinaviska halvön genom golfströmens hastiga avsvallande måste utrymmas av sina invånare, får man några jämförelsesiffror att röra sig med. Ingen fantasi kan dock fatta den möjligheten att denna nyhet skulle passera obemärkt i Kina.

Lord Ceclis resolution som antogs av Förbundsörsamlingen, vädjår till

mänskligheten i allmänhet och i handling visa sitt deltagande för katastrofens offer, en vädjan som vunnit genklang ätven här i Sverige. I sin motivering uttalande han dessutom om förhoppningen att Folkförbundetssekretariatet och Rådet skulle lämna all den hjälp som Kinas regering begärde för att möta situationen.

Man letar för den skull med särskilt intresse i Folkförbundsstrycket efter det som angår Kina. Och finner att Förbundet och dess organ sånt ut i en liten grupp av experter till den fjärran Östern. De kanske inte rest med samma båt, men man tänker sig dem ändå som besättningsmän i en modern Noaks ark, byggd, icke för att klara ett fåtal undan de mängas öde, utan för att hjälpa dem.

Kommittén för Intellektuellt samarbete har sånt ut i en liten grupp på

(Forts. å sid. 5.)

Villaspekulanter

Vid köp av villa i Appveliten, Alsten, Nockeby, Smedslätten eller annat samhälle, vänd Eder med förtroende till oss. **BALDERS FASTIGHETSBYRÅ** Högländstorg 10, Alsten. Telefon: Alsten 10 00 & 11 00

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE:

Elin Wagner, Elisabeth Tamm, Ada Nilsson, Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag. Stapsplan 1-3, 2 tr., Stockholm. Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund. Herteskastråtan 14 (f. d. L. S. Vattug.). Tel. 75 75, 75 76. STOCKHOLM. Specialiteter: Familje- och arvskaver, Brottredningar och testamenter, Förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Liliesjöes Sjukvårds- och Affär Stockholm

Bufluter: Fridhemsgratan 16 - Tel. Kh. 59 82. Hantervaregatan 45 - Tel. Kh. 55 85. Sveavägen 109 - Tel. Va. 170 25. E1, värmekådan - Kåtskålen - Kamelhänsartiklar - Urnehöjare - Samtetsbyxor för damer - Allt i branschen.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 - Tel. Söd. 70 00 FOLKUNGAGATAN 65 - " - 73 57 GÖTGATAN 52 - " - 335 09

Mot vågghyra

är TIP-TOP det säkraste medlet. Låt desinficera Edra lägenheter eller enstaka möbler med TIP-TOP. TIP-TOP METODEN är effektivast. Desinfektion utföres och upplysningar lämnas.

Tekniska Fabriken TIP-TOP

Stockholm 4. Tel. SE. 187 05.

Eldbegängelsen

viner med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för försvärningen av de avlidna själar. Nästan varje natt en eldbrandsgripning som ännu äro utslagna. Sveriges eldbrandsvärdningsnämnd (S. E. F.) Stockholmsavdelningens Byrå, Sveavägen 25, 2 tr. (3:00). vid personligt besök eller pr. telefon. Natt 22:00, vid nöd kl. 19:00. Ledare och biträde telefon kl. 19-22.

Anlita vid dödsfall A.-B. BEGRAVNINGS- & STERBHUSBYRÅN v. dir. Erik Hagström, Appellvägen. Allt för begravnings- o. hustruhandling. Se Eldbegängelsen följande omslag. Ring vid dödsfall lördag upp S. 27 22 (efter afärdstidning 614) Bil till förfogande. Kontor o. utställn. BOKGAREGATAN 6.

HERMES KAFFE

Kaffet där kvaliteten är högre än pris och smaken huvudsaken. Birgerjarlgatan 71 - Stockholm. Telefonen N. 116 74 - N. 65 46 - 96 79. Liljeholmsvägen 4 - Tel. Liljeh. 45. Särskilt omtäckt är Stockhåndling å 310 pr kg. Klipp ur annonsen! Åberopa denna tidning! Begär prislista! Från Handelsfirman HERMES A.-B., Liljeholmsväg, 4 eller Birgerjarlgatan 71, Stockholm, rek.: ... kg. kaffe å kr. pr kg. att bet. m. postförsk. efterkrav. Gratisprov önskas. Agentur önskas. Namn (tydligt). Adress (tydligt). Tids. 4, 20, 9.

Den 26 Sept. 1931.

Pengarna.

Pengarna, detta människopåfund för att underlätta utbytet av varor länder och människor emellan, har kommit att regera världen. Människorna har gjort pengar till ägandets symbol och därmed tillerkänt dem makten. De behärskas utrikespolitiken, det är kort sagt pengar, och endast pengar, den rör sig om. Därför tårta sig ståndpunkter, åsikter, övertygelse och politiskt handlande. Man utnämner en diktator och blir slav under sin utkora.

Hela världen lider under ekonomiskt brädd. Ty penningfördelningen har kommit på sned. Inte inom respektive länder, ty det har den alltid varit, utan mellan länderna. Och det visar sig att kapitalaets företrädare, som i allmänhet sammanfalla med nationismens, det som gäller kapitalet ge den s. k. fosterlandskärleken på båten för att i 7373 hand radda kapitala. Men det hjälper inte, ty kapitalflykt från ett land till ett annat ger underskott i ett land och överskott i ett annat och bringar handelsbalansen på sned. Det hjälper inte, att MacDonald går in i en borgerlig ministär. Han lyckas ej att i nationismens namn radda pundet. Det är inte punddet eller nationalismen, som skall räddas. Det gäller kampen om rättden. Vad England och hela världen behövs är en praktisk åtgärd, men den är så enkel, att ingen finner på den. De ekonomiska lagarna följa sin ban. Och när både enskilda och stater valt den obegränsade privatkapitalismens väg, måste de ekonomiska lagarna löpa den linjen ut. Den obegränsade privatkapitalismen innebär, att den enda riktning sig på den ändras bekostnad. Obegränsat, det betyder med allt till buds stående medel, vilka dessa än äro. Det var detta, som kom till uttryck, även i Versaillesfreden. Vi bevittna nu, hur skadespelet lider mot sitt slut. Reaktion, nationalism, tullmurar - med dessa verktyg försöka länderna att reda upp situationen, d. v. s. att radda sig själva, var och en för sig. Och till synes utan framgång. Ty den enkla praktiska åtgärden saknas som heter: samförstånd. Vi äro alla beroende av varandra, stater och enskilda. Och vi äro alla beroende av den osynliga rättvisan som leder orsak och verkan - även om den, som Carlyle säger, dröjer sen dag eller två, ett sekel eller pars. Även de ekonomiska lagarna äro beroende av orsak och verkan. Men vi äro så opraktiska, att vi kalla det för 'idealism' och därmed är det avfärdat, då i stället orsak och verkan - om det passar oss bättre att så kalla den osynliga rättvisan, är det mest praktiska av allt, ty den är ofrånkomlig. Och vad utvecklingen nu fordrar av oss är: ned med tullarna, bort med småaktiga nationella hänsyn, som hindra allmänt välfärd! Eller också reaktionens fortsättning och revolution som följd.

Det enda förnuftiga, som följt i

Bankernas diktatur.

Krisen i England har på ett sållsynt dramatiskt sätt avslöjat kampen om kapitalismens, det råddande systemets, ofrukthetigheter, strömningarna mot framtiden. I den radikala pressen i England och Amerika har den föranlett en diskussion, ofta lika glänsande till formen som rik på betecknande synpunkter. Vi hämta några brottstycken ur denna diskussion såsom bakgrund till senare inträffade händelser i England.

The New Republic uttrycker i redaktionella artiklar sin syn på Mac Donalds hållning som en följdriktig fortsättning av hans föregående handlingssätt. Franska och amerikanska bankintresses i förbund med reaktionens förespråkare i England ha utan svårighet fångat MacDonald och hans grupp i sina nät. Men det vore överdrift att kalla dem för blakt ovetande offer.

Arbetsregeringens politik har varit ett lapprverk på det kapitalistiska systemet.

Det brittiska arbetarpartiet har, liksom de stora socialdemokratiska partierna i Tyskland och på andra håll, länge försökt att på det kapitalistiska systemet anbringa vissa reformer till arbetarklassens fördel, utan att i grund ändra systemet självt. Beskattning av de rika, understöd till arbetslösa, till billiga bostäder, och liknande ändamål är i själva verket inte några radikala åtgärder. Det är välfärdsarbete, som i stor utsträckning inspirerats och understöds av liberalerna, i vilkas intresse det ligger, inte att avskaffa dem all behållna kapitalismen. Fullständigt berättigade i sina sociala verkningar äro dessa åtgärder icke desto mindre enbart försök att hjälpa upp det kapitalistiska systemet, så att det skall te sig skapligt i deras ögon, som mest lida av dess orättvisor och brister. Ett försök sålunda, att avväjra hotande missnöje.

En rik stat kan också kosta på sig denna lyx. Men när det inte längre finns något överskott, när arbetslösheten blir svår och långvarig, måste den kapitalistiska staten dra in på lyxen. Den kan mycket väl fortsätta med att låta de egendomslösa svalta, så länge de egendomslösa inte protesterar. Men den som oömgjligt reda sig utan vinstmöjligheter, kapitalinsamling och priser, som äro låga nog att stimulera avsettningen på konkurrensens marknad.

Skall arbetarpartiet under Henderson gå in för planushållning?

Den låxan ha bankerna just lårt Tyskland. Nu är det Englands tur. Den engelska arbetsregeringens misstag bestod i att den tog ansvar för att stå för den sviktande kapitalismen genom dess värsta prövning. Den skulle ha överlämnat denna uppgift åt kapitalismens egna förespråkare. Vad man kan hoppas för framtiden är att arbetarpartiet under Henderson - sedan nu Mac Donald, Snowden och Thomas inte längre äro att betrakta som dess ledare - skall besluta sig för att stå

världshistorien på länge var, när de engelska matroserna firade ner ett ankare, så snart officerarna drogo upp ett annat. Det enda felet var, att det var för egen fördel, det skulle ha skett för världsfreden! Och det hade varit en världshistorisk bragd utan like.

eller falla med ett program, som inte bara tillfälligt söker bistå den fria konkurrensens offer, utan skapar en rationell-ekonomisk ordning.

Englands verkliga regering - en bankkoalition.

Fenner Brockway, Oavhängiga arbetarpartiets ledare, fortsätter denna tankegång och tar upp skälen till kapitalismens sammanbrott. Den genom rationaliseringen ökade produktionen, som inte motsvaras av någon ökning i konsumtionsmöjligheterna. Massproduktion utan masskonsumtion betyder ovirkorligen massarbetslöshet. Detta sammanhänger med orsaken nr två till kapitalismens kollaps, det vansköta penningväsendet. Guldutgållgenas krymper ihop. För allt mindre guld får man ständigt mera varor. De producerande klasserna bli allt fattigare, få allt mindre för sitt arbete, medan de kapitalbesittande få allt mera för pengarna och bli allt rikare. Stackars Mac Donald! Han tror sig vara premiärminister i en nationalregering. I själva verket står han i tjänst hos en maktfullkomlig koalition av banker i London, New York och Paris.

Denna bankernas diktatur, som är något annat än en tillfällig komplot mot lärarlönen och arbetslöshetsunderstödet, vilken det talats så mycket om i den allmänna diskussionen, är också föremål för ett par av H. N. Brailford's sedvanliga, utmärkta utredningar för engelsk och amerikansk publik.

Bank of England måste avskaffas som premiärminister.

Innan vi lyckats avskaffa bankernas herravälde över nationens liv, kan vi inte kalla oss ett fritt land, skriver Brailford. Bank of Englands direktör måste avslättas som ständigt premiärminister.

Det oefftergivliga villkoret för en diskussion i frågan är att vi fastställa orsakerna till den föregående regeringens svårigheter. Arbetslöshetsunderstödet och bristen i budgeten har ingenting att göra med själva krisen. Mr. Brailford uttrycker vad i flera veckor i artikel på artikel skött pränta in i den allmänna uppfattningen: City, Londons bankvärd, hade tagit för vana att själv ta upp korta lån och låna ut dem på lång tid. Det lånade in Frankrike mot 3 % och lånade ut till Tyskland mot 6 %.

Men till följd av krisen fröso lånen fast i Tyskland och Österrike. Den österrikska och tyska kraschen skrämdde långvariga i Frankrike. De drogo sina lån tillbaka. Guldströmmen ut från London, och City måste låna i New York och Paris för att kunna möta sina fordringsägares krav. Utflödet av guld från London skrämdde utlandet: Skulle City i fortsättningen kunna betala sina skulder i guld?

Arbetslöshetsunderstödet kan inte påverka pundersken.

Med hjälp av en världsomfattande propaganda ha bankerna lyckats övertyga allmänheten både i England och i världen för övrigt, att guldutflödet från London och det visserligen obetydliga men olycks-

bådande fallet i valutan i samband med detta, berodde på arbetslöshetsunderstödet och bristen i budgeten. Låt vara att arbetslöshetsunderstödet är en så demoraliserande extravagans som City anger. Den kan emellertid inte påverka valutan, landets eller ens Citys förmåga att betala sina skulder till utlandet. Det må vara aldrig så orätt att beskatta aktieägare och understödja arbetslösa - men ifråga om pundersken är arbetslöshets hjälpen lika ovikodmande som understödet till Hertigen av Connaught. Liksom för övrigt det sätt på vilket vi fördela vår förmögenhet sinsemellan.

"Vi", England, äro inte enbart banker.

Det avgörande är att vi kommit i skuld till utlandet genom att låna mer än vi kunde betala igen och genom att köpa mer än vi hade att sälja. Krisen beror på det ödesdigra missbruk man gör av ordet 'vi's. Vi, England är inte en handfull bankier, som lånar ut annat folks pengar mot 5 %. Tillåtas dessa på bestämma över guld, ligger det mycket nära till hands, att de sköta det så att fordringsägarnas tillgodohavanden ökas, d. v. s. att guldgodavänteriga går i höjden. Banker äro nämligen inte några objektiva rådgivare, som arbeta för det allmänna bästa. De äro yrkesmässiga långivare. Det är för deras vinst, alltså 'vär's profit som internationella bankier, som hela Englands nationella politik för ögonblicket manövreras.

Blommor & Frukt S:t Eriksgratan 108 Telefon 3 869 35 G. JONSSON

Första oktober börjar nytt kvartal!

Prenumerera på

Tidevarvet till årets slut.

Den kostar endast Kr. 1:50.

Insänd avgiften på Postgironummer 1544 Och Ni erhåller Tidevarvet varje vecka i korsband.

TIDEVARVETS exp. STOCKHOLM 2 Tel. 182 43.

ATLANTIC Stockholms mest moderna, tysta och komfortabla hotell. Förestklassig Restaurant Utmärkt festvärdning Moderata priser Fullständigt toalettum med bad till varje rum o. dubblert Tel. Namnangruppen Huvudbyggnaden direkt intill 41 67 DANS måndag Fredag

En kupp — med myndigheternas välsignelse.

Av MARIA LAZAR.

Vad som skedde i Österrike den 13 september kan säkert ingen svenskt förstå. Inte någon österrikare heller för den delen. Man är tvungen att så slutssatser, göra antaganden. Till och med mycket underliga antaganden. Men vad skall man göra, då de faktiska händelserna äro så märkvärdiga. Följande är nämligen att anteckna:

Söndagen den 13 september, klockan 2 på natten, underrättades den socialdemokratiska organisationen — Schutzbund — om att hemvärn i Bruck i Steiermark gjort ett kupp-förskott. Socialdemokratiska partiet ringde ögonblickligen upp regeringen. Regeringen hade inte en aning om någonting. Man telefonerade till Graz, Steiermarks huvudstad och bad att få tala med dess landeshauptmann, doktor Rintplens. Doktor Rintplens meddelade att det bara var något lokigt upptåg.

Till klockan åttå på morgonen voro de offentliga byggnaderna i flera av Steiermarks städer besatta, och proklamationer meddelade att hemvärnets under sin ledare doktor Primerer bemyktat sig regeringen. I Wien meddelas officiellt att generalerna och militära ordningsmakter skickas ut. I Bruck och Kapfenberg skjuter man skarpt. Två arbetare dödas. Där är hemvärnets starkt.

Där står inte något gendarmeri att upptäcka. I Pernegg, en liten ort nära Bruck, finns det allt som allt bara 12 hemvärnare och 120 stenskrabbar. Arbetarna strunta i hemvärnets. Några minuter senare uppträda gendarmer med påskruvade bajonetter och förklara hemvärnets som tillfälligt polismakter. Men var är militärskyddet, republikens förbundshår? När den dyker upp i Bruck har hemvärnets redan givit sig av och överallt kan man konstatera det besynnerliga förhållandet att gendarmer och hemvärn aldrig träffat samman. Hur längre det är hot?

Militärmakten hade ju cyckt ut. För all del, det tvivlar ingen på och det stod ju också i alla tidningar. Den förflyttade sig pr lastautomobil med en hastighet av tio kilometer i timmen i riktning mot de hotade områdena. Redan vid middagstid lämnade den Wien och uppnådde på kvällen Obersteiermark, som ligger en tre, fyra snälltågstimmar från

Wien. De tvåtusen hemvärnarna i Leoben, som hade besatt alla de stora hotellen, voro försvunna redan vid fyrtiden på eftermiddagen. Inte för att de lämnat staden. Det var ju inte alls nödvändigt vid en så skuldslutt kupp. De gingo helt enkelt upp på hotellen och källde om sig.

För kuppens ledare, doktor Pti-

mer, toll det sig naturligtvis ganska lätt att med detta tempo upp nå jugoslaviska gränsen redan på kvällen.

föra de s. k. julpresentationer under en tid av många månader. Där behövde man bara ha skrivit »djäklade vakter», när polisen sköt på folkmassan, för att bli häktad. Besättandet av offentliga lokaler och proklamationer att regeringen förklarar avsatt betraktas inte längre som en förbrytelse i Österrike, det är knappast förargelseväckande ens. Man avfärdar den statskupp med ett andletende.

Vad betyder nu allt detta? Var denna kupp verkligen bara en oskyldig operett, som man nu gör galländ, framförallt för utlandet? Eller kanske något mera. Kanske en komedi, som på ett färdigt sätt kan upppeppas. Ty en sak står fast och ingen tvivlar på den, varken till höger eller vänster: Operetten skulle ha blivit en blodig tragedi, om de till

Modern italiensk konst: KAMP.

Han kom lyckligt fram till Marburg. Inrikesminister Winkler lyckades genomdriva den äldre hemvärnsledaren, furst Starchembergs häktande. Denne minister tillhör nämligen Landbund, ett parti, som är motståndare till hemvärnets. Nå, Starchemberg är naturligtvis för länge sedan släppt, eftersom han tillfredsställande kunde bevisa sin oskuld. Hur man som ledare för en rörelse kan vara okunnig om en statskupp, som denna rörelse företar sig, är visserligen gåtfullt, men här i Österrike har man upphört att bli förvånad över någonting.

Det allra egendomligaste är emellertid, att arbetarna iakttag stängd partidisciplin och rigande avvakta vad komma skulle. Men ingenting hände, utom en överaltna gest från regeringen. Högförlärdi — detta begrepp tycks man plögligt ha glömt i Österrike. Allmänne åklägrarne lät för några år sedan, efter branden i justitiepalatset den 15 juli,

föra de s. k. julpresentationer under en tid av många månader. Där behövde man bara ha skrivit »djäklade vakter», när polisen sköt på folkmassan, för att bli häktad. Besättandet av offentliga lokaler och proklamationer att regeringen förklarar avsatt betraktas inte längre som en förbrytelse i Österrike, det är knappast förargelseväckande ens. Man avfärdar den statskupp med ett andletende. Vad betyder nu allt detta? Var denna kupp verkligen bara en oskyldig operett, som man nu gör galländ, framförallt för utlandet? Eller kanske något mera. Kanske en komedi, som på ett färdigt sätt kan upppeppas. Ty en sak står fast och ingen tvivlar på den, varken till höger eller vänster: Operetten skulle ha blivit en blodig tragedi, om de till

för den tunga det här fröken, ropade han på långt håll. Han tog säcken och följde mig till posten, där han hjälpte till att lå tidingarna exporierade. Han deltog i frankerandet av en packe brev och bar den tomma säcken tillbaka till expeditionen. Men en lättig mans-stolta Irkostighet avöjnde han varje erbjudande om ersättning. Han hade ändå ingenting att göra. Han gjorde gärna en människas en tjänst. Det var tvärtom en glädje för honom att ha någon att tala med en stund. Vi arbetslösa ha svårt att få sällskap. Det är långsamt att gå så här. — Han lade sin själ i varje handgrepp, vek ihop säcken som om den varit en tidbarhet, gladdes över blotta botten och ett arbets-tillbehör.

En människa hade stigit fram ur miljonernas led och påmint om människans roll i den arbetslösa överensstämmelse mellan utöjad och efterfrågad på arbetskräftan, som just nu står världshöghälsningen. Om nedbrändhet av de enskilda

på bekostnad av arbetslöshetsunderstöden och de sociala anslagen över huvud taget. Socialdemokraternas däremot kräva inskränkningar i militärarmen och vid gendarmeriet. Nu kan man läsa på vardaga gåtborn i Wien, vilken lyckta det är att regeringen i dessa svåra tider kan förlita sig på ordningsmakternas olika orkar: polisen, gendarmeriet, militären — Wehrmacht. Det står nämligen på alla anslag, som regeringen lät sätta upp den kvällen kuppen skedde. Men vad hade hänt om arbetarna lät föreläsa sig till revolt den dagen? Ingen tvivlar på att dessa skyddsorgan under sådana omständigheter hade varit ojämförligt mycket pålitliga. Är en misslyckad arbetarrevolt hade slutat med en nödförordning är säkert. Nödförordningar äro bekäma i svåra tider.

Hemvärnets program skall ha uppgitt beläring av Wien, arbetarstaden. I hemvärnets program har det ofta stått saker, som inte blivit verkliga. Det gäller nu mindre kupp-makrarnas program än regeringens hållning till kuppen. Den skedde i varje fall med offentligt gillande.

Wien i september.

Maria Lazar.

De överflödiga.

Människan i de arbetslösa miljonerna.

De arbetslösa räknas inte längre i tusental, de räknas i miljoner. Amerikas har tio miljoner. Tyskland har sex, England snart tre. I dessa jämstal druksna de enskilda människorna. Man urskjuter dem inte mera bakom miljonstifromna. De ha blivit en kollektivtycka, den största som finns.

Härnadsen måtte jag en arbetslös man på Kornshörsborg, när jag skulle bära en säck tidingar till posten. Det är för tungt för den här fröken, ropade han på långt håll. Han tog säcken och följde mig till posten, där han hjälpte till att lå tidingarna exporierade. Han deltog i frankerandet av en packe brev och bar den tomma säcken tillbaka till expeditionen. Men en lättig mans-stolta Irkostighet avöjnde han varje erbjudande om ersättning. Han hade ändå ingenting att göra. Han gjorde gärna en människas en tjänst. Det var tvärtom en glädje för honom att ha någon att tala med en stund. Vi arbetslösa ha svårt att få sällskap. Det är långsamt att gå så här. — Han lade sin själ i varje handgrepp, vek ihop säcken som om den varit en tidbarhet, gladdes över blotta botten och ett arbets-tillbehör.

En människa hade stigit fram ur miljonernas led och påmint om människans roll i den arbetslösa överensstämmelse mellan utöjad och efterfrågad på arbetskräftan, som just nu står världshöghälsningen. Om nedbrändhet av de enskilda

människornas andliga motståndskraft, av en hel generations framtidsshop. Det har bildats en parasitiska i civilisationens fysiska länder. En läsa av utlösöts, som i vissa stater omfattar varie kente människor, som inte kan bländas med vanliga människor, som inte har någon att tala med annat än klassbröder samma förtvåna.

I ett brev från Berlin skriver en av Tiedevarts läsare om ett försök att omströter dessa önska klytt mellan människor med ett annat arbete:

»När man här antalet arbetslösa och jämför detta med annat bärade familjer säger man sig, att det vore en såg förtjd de arbeten på familjer; i varje hem tar man endast en gäst på längre eller kortare tid, alltför råd och lägenhet. Det enklaste sättet att praktiserat detta försök är att låna ett barn från en arbetslös familj, så att det har allt vad det behöver, hjälpa det med skolarbetet etc. Mera komplicerat är att lå en vuxen i huset. Vad ska vi ta oss till med vär gäst?»

Jag har prövat ett par kombinationer. Ja vi i. ex. en fabriksarbetare, samerka med läraren i läsa alla arbeten inom hemmet, som han kan hjälpa med. Jag frågar då i förväg: vill han hjälpa mig med detta så vill jag i gengäld lära honom något, i. ex. ett inbriogande eller roligt handarbete. Kan han ej laga eller stoppa, lär jag henne detta först. Ofta förekomma ju andra intressen. I. ex. någon heppas komma till Amerika. Här är det ett gott förtjället att bibringa henne till exempel a. s. v.

Svårare är ju alltid att systematisera en mat — om han vill själv. Ty vill han så är inget i vägen att han också lär sig att tvätta sina kläder och laga mat. Många äro också intresserade att låna annat, t. ex. om man har en skrivmaskin i huset, lära de gärna att skriva med den. Andra behöva lära att skriva stund, utan skrivmaskin. Lite stengrål har man också försöka med — kan man inte själv, lär man det tillräckligt. Detta är bara ett par möjligheter som jag praktiserat. En hantverkare kan bibringa sin gäst, manlig eller kvinnlig, mycket av allt yrke.

Den största svårigheten i hela försöket ligger i den dagliga sammanvården. Ty man vill ju ge gästen något av hemkänslan. Och det är ofta en stor övervinna till öppna sitt allrahelgaste för en främning.

Har man stor plats och pengar nog, är det ju så enkelt att inbörda tillräckligt ländarna så att det hela blir harmoniskt. Men har man det brått och fattigt vill det till att man har tillräckligt öppen för att man a d d å har det också pyggt mot dem som inget ha. Det kan också hända att vi se, har en som i kampen för tillvarn blivit en hård egoist, tinna upp och blir förvandlad av hemmets harmoni.

Men vem har till att systematisera sig med dytt främning? In, det har ju ju till sitt uppgift på en ömsidig hjälp. Hjälp är gästen motmoderna på ett håll för han tid över på ett annat och kom

V I S T Å T I L L T J Ä N S T

Ateljé myran
Modeskola
Bibelsgatan 12. 4 tr. hiss
Telefon 94 38
Kursor på längre eller kortare tid i all slags sömnd. Kursen börjar den 1:a september.

DIETHEM
Ide Larssons
DIETHEM
Malmholmsväg, 48 A, 1 tr. Tel. Norr 611
FRUKOST • LUNCH • MIDDAG
Läkarrekommenderat

FARG OGH SJUKVÄRDSAFFAR
G. H. Gustafssons Färghandel
Hornsgatan 100 (hållplats Biogråden)
Söder 315 68 — Söder 145 45.
Stor försöring i sjukvårdsaffärer.
Fällare:
Tollvagnsgatan 140 — Erstagatan 23
Brenskärsgatan 96.

FORGYLLERI
Ph. Kjellberg
Förgylleri och Ränverkstad.
Norra Smedjegatan 34. Tel. N. 17 87.
Omfogjällningar och reparationer av silver. Kassar som Myllber.
Inramningar. Handskurna, patinerade samar. • Billiga utställningsramar.

GRÄDDIN
är kaffegrädden för dagen. Erhålls hos alla välförädda Matvaru- och Spegelhandlare. Ingen kött bismak.
Rekv. Tel. Stockholm 827 54.
AKTIEBOL. GRÄDDINMEJERIET

HOTELL
Hotell o. Pensionat Esplanaden
Blanchegatan 2, Stockholm.
Telefon Norr 1029 (Löfvald)
FREDRIKSHOVENS PENSIONAT
Fredrikshovsgatan 10. Tel. 79 48, 793 36.
Hälsögd pensionat. Skådesått
Tel. Skövde 4. SKÖVDEBOKSREDA
Middag, bevillig som • Billiga prisen.
För ANNA FAHLSTRÖM

LUCHA PehlamWaffe

RÄNTILLVERKNING
HANNA HEDSTRÖM
RÄNTILLVERKNING
Thé-vän • Struts • Rullar
SVEAVÄGEN 94 • STOCKHOLM
Etabl. år 1902. Telefon Norr 201 52.

SKYLTLAR och SKYLTTSTALL
SKYLTLAR till alla. **Ljusreklamer.**
Moderns Skyltdoktor.
Butiksreklamingar, Skylttställ.
A.-B. Svenska Reklam- & Skyltfabriken
Atlagatan 5, Stockholm. Tel. N. 33445

SNICKAREVERKSTAD
EKLUNDS Snickeriverkstad
Ynglingagatan 7, t. a. m. b. Tel. 889 14.
Allt inom yrket. Möbeleroverningar, snickpolering, omboningar och omfångningat.
Nya möbler på beställning.

TAPTETSERARE
K. S. BERGLING
Drottninggatan 102
Möbler, mattor och gardiner
alltombesörjda. Tel. 212198

TRIKAFFAR
TRIKABODEN
ELLA ANDERSSON
7 BORGMASTAREGÅTAN 7
Tel. 56 589 58.
Trikunderkläder, Sybehör, Strumpor,
Händskar, Vantar m. m.

RESOLUT
pensar stöpp i röret
STEN E. C. 50087 12267

URMAKARE OCH OPTIKER
-Vid köp av Ur
vind är alltid till en ansvarig lackman.
Firma TELLANDER
Tel. 847 38 VANDANSPLAN 1. Tel. 847 28
Nygatan 97, S. Sjöström.

Z. E. A.
ZETTERGREN'S ELEKT. AFFAR
Birgerjägargatan 105 + vid Frejtagatan
Tel. Vasa 186 58.
Allt för det elektriska • Dammsugare
och fotofonerna utlyra.
RADIO • GÖTÖ • GRAMMO-
FONER • SKIVOR

Jarl Hemmer och hans roman

av Hagar Olsson.

Det är i viss mån motbjudande att ställa en bok som Jarl Hemmers *En man och hans samvete* i samband med en romanpristävling och dess reklamapparat. Författaren har också själv i ett intervju-talande i Dagens Nyheter halvt om halvt ursäktat sig för att han deltagit i tävlingen med en sådan bok: Min roman hör till den sorten som inte riktigt till reklamuller omkring sig... Att nu efteråt åkalla tystnadens makter förefaller dock inte särskilt sympatiskt. Man vill vara med, där vägen till en snabb framgång går, men man vill ändå försäkra sig om en undantagsställning — ovan vimlet. Det vore kanske skäl för Jarl Hemmer att tala lite tydare om Bernard Shaws och andra »påfångars» reklamverken. Man kan göra reklam på många olika sätt här i världen, vilket redan Sokrates iakttagit, då han sade till en av sina lärjungar: »Amnistions, fåfångan tittar fram genom hålen på din mantel!»

Nåväl, var och en blir salig på sin fason.

Jarl Hemmers bok talar i alla fall sitt eget dystra språk — även i den stora nordiska romanpristävlingens skrikiga omslag. Boken är, därom kan intet tvivel råda, en självran-sak på blodigt allvar. Och som sådan ett gripande mänskligt dokument. Prästen Bro är en gestalt som för sin heta kamp om själsfrid i författarens eget bröst, långt innan hans kamp fått en litterär utformning. Mellan den Jarl Hemmer som år 1918 utgav diktsamlingen »Ett land i kamp» — vars dikter Bro för övrigt citerar — och den Jarl Hemmer som nu skrivit skildringarna från fånglägret på Sveaborg, ligger ett svågt, alldeles som mellan den Bro som kom till Sveaborg, fylld av hat mot de röda, och den Bro som blev fångarnas broder och frivilligt låg sig arkebuseras. Det svagare är samvetets verk. Om det fördrades med av Bro att så samvetets väg till slut — modet att stiga ned i Ge-

henna — så har det också fördrats moraliskt mod av bokens författare att låta honom gå den vägen. Han har inte väjt undan för det problem som tornat sig upp framför honom, han har kämpat med det och brutit sig igenom. Han har skrivit sin bok med sitt eget samvete som insats.

Därför hade man också brunnat att deklarerat sin hätska »avsky» för bolsjevikerna och andra fula fiskar i samband med just denna bok (se intervju i D. N.). Men det är väl så, att det inte är lika lätt att stå rakryggt inför ett stort romanpris, som inför en gevärsmyning.

»En man och hans samvete» sänderfall i två delar, av vilka den förra, prästen Bros dagbok, enligt min åsikt saklöst kunde ha bortlämnats. Atminstone hade en större koncentration, en konstnärligare utformning varit av nöden. Sådan dagboken nu är, är den bara formlost råmateriel. Prästen Bro skildrar sitt föregående liv, sina ständiga syndfall och sin ständiga ruse. Men hans ruse är så allan ett högre fall än vilken banal »moralisk komparangas» som helst. I enkasta, fitt utformade parter bryter konstnärligheten igenom, men endast för att drunkna i ett flöde av pretentiös och tomma ord.

Det är den senare delen, »Gehenna och ljustråarna», som är det bestående. En konstnärligt genomförd helhet, ett gripande och högtidligt själsdrama.

Sedan Hemmer tog farväl av idyllen, har han inte kunnat komma förbi lidandet. Han har liksom fastnat i det. Ett sjukt, värkande medlidande har bundit honom vid detta ofrånkomliga jordiska faktum: lidandet. Han har inte velat acceptera det, han har gråtit och klagat och vridit sina händer. På den vägen har han naturligt nog letts till metafysiskt grubbel, till ett famlande efter en levande Gud i det iskalla Intet (eller Alltet, hur man vill). All denna klagan, allt detta grubbel, allt detta

löshets bekämpande, skola tillämpa mindre formalism och mera socialt förståelse i sitt ansvarsvålla verk.

Det är god nationell hushållning, sunt och rättvisat, att de medborgare, som förutnans leva under bättre förhållanden, ålängas bära en del av bördan. För att således näringsliv snabbt kunna återvinna sin produktionsförmåga erför-

famlande har han nu samlat i bilden av prästen Bro, den robushta, syndfulla, men efter sin själs frälsning traktande prästen, ställd ansikte mot ansikte med det nakna mänskliga lidandet i fånglägret på Sveaborg efter inbördeskriget i Finland. Han är äntligen vägat se lidandet i ögonen, se de katastrofala motsatsernas spänning utan sentimentalitet: därav den kärva kraften i hans skildringar av fånglägrets Gehenna. Detta speciella fångläger blir för honom sinnebild av hela mänsklighetens fångläger, av dess bundenhet vid onsdans och lidandets kedjor. »De går från liv till liv, från gränning till gränning, de snor sig omkring oss och kväver oss» och gör oss till fångar.»

Men det finns en i Gehenna som inte är bunden av fångakedjan, en halvuxen flicka, ett barn. Huru har barn kommit hit? Hon har kommit självmant, hon passar upp hos prästen, för att kunna hjälpa sin far, som är en av fångarna. Hon är ljustråen i Gehenna, kärleken. Hon visar prästen Bro den väg han har ar på att, den enkla vägen, som ingen teologi, ingen anspråkfull ruse, ingen i själändan anropad Gud kunnat låra honom om det: tvärsigenom lidandet. Bara ta det på sig, själv-mant! Någon annan »lösning» av problemet finns inte.

Från det ytterligare medlidandet sänker sig prästen Bro allt djupare ned, mot det avgrundsdjupa medlidandet. För att kunna gå den vägen måste han kasta av sig mycket, inrotade begrepp, fastslagna sannin-gar, och sist sin bibel och sin präst-säck — kedjor, kedjor. Han måste klä sig naken, vara en hungrande bland de hungrande, en fånge bland de fångna, en dödsdömd bland de dödsdömda. Liksom Kristus måste nedstiga till dödsriket, så måste prästen Bro, Ild-Jesus kallad, stiga ned till det ofrånkomliga lidandet och ta det på sig. Hans sista hälsning till vännen och kollegan Hastig, som nedbrutten flydde från allt det lidan-de han såg omkring sig, var denna: »Säg att lidandet är värst för den som ser på det. Är det inte så obegrip-ligt, bara man själv går tvärsigenom det.»

Trots allt mörker och all pessimism finns där en tön av seger och befrielse i denna bok. Befrielsen från det allt för sentimentala, från den egocentriska bundenheten hos den som bara »ser på». Hastig, den stora idealisten, orkar inte bära de konflikter hans ställning som segerherrarnas handlingare och de dömdas själslösare ställer honom inför.

Han faller samman och flyr uppåt åsynen av det bottnlösa och meningslösa lidandet. Men Bro, den splittrade, i sin tro allt annat än ständaktiga prästen, han går lugnt och tålmodigt in i lidandet — och

Chefen inspekterar.

Av HELMER GRUNDSTROM.

Chefen är ingenting annat än chefen för de flesta av flickorna. En sextioårig, flintskallig man med allvarigt ansikte. Han kommer en gång i veckan, fredag, mellan nio och tio på kvällen, går sakt och gånge, kastar forskande blickar på gästerna, nickar åt kassörskan och försvinner inåt förskan. Där har han sitt privata kontor, där stannar han en stund, granskar sina papper, gör några kalkyler, går så ut i ka-tetet och sätter sig vid hörbordet i närheten av kaffekökaren. Det är egentligen servitrisernas bord, de sätter där under pauserna, dricker sitt kaffe, pratar om sina bekymmer och upplevelser.

Chefen vet det, han är icke okänslig för kvinnlig charm, han trivs där-innäm. Men han är alltid chefen, även då han kostar på sig ett skämt eller tar emot klagomål. Ytan är densamma, vad som rör sig innan-tör känner endast han till. Servitrisernas små leenden studsar förögs mot hans omutliga chefsallvar.

Han sitter där en stund, granskar gästerna med en kritisk min, gör några förordningar, tänker sin cigar, nickar åt kassörskan och går. Och servitriserna drar en suck-av lättnad och återvänder till sina små privata samtal och till sin flört med gästerna. Alla utom Nelly.

Nelly är kafetös stora gåta. Hon är så snäll att man kan linda henne runt lillfinger, hon låter gästerna krisa till höger och vänster, läser socialistiska tidningar och sätter upp affischer om arbetarnas idrottsför-bunds auditoriumstift. Man vet inte vem hon är och varifrån hon har kommit, man vet bara att hon arbetat på kafet i två år och att hon bor i en av kafetets lägenheter. Chefen är inte blott kafeinnehavare, han är också huvud, således en burgen och respektabel man i den svenska huvudstaden.

Nej, Nelly kan man inte bli klok på. När man frågar henne om nå-got som berör henne direkt svarar hon inte. Hon ger endast den frä-gande en förebrående blick ur sina sorgens ögon. Och den blicken är ett tecken på att avväpna en. Och så går Nelly omkring med sina bricker och sin hemlighet och låter kamraterna prata om sig så mycket de vill. Hon bär på en hemlighet, det är sant, men den ämnar hon behålla för sig själv. Det är ingen väcker hemlighet, den plågar henne och ligger och mal som ett sjukt nervknippe i hennes medvetande.

Men det är så sällsynt att en män-

blir hel. Han frågar inte längre, han bara räcker ut sin brodershand-se, här är jag ibland er. Och denna handling tyckes höja hela fånglägrets Gehenna till ett meningsfullt plan.

niska är ensam om någonting, hur plågsamt det är. Här på kafet finns det verkligen någon till som känner hennes hemlighet, som har del i den. Men han röjer den inte, han bär den inte till hennes kamra-ter och slänger inte ut den till gästerna. Han gömmer den någonstans innanför sitt skal, den har sjuvikt djupa ner bland alla andra hemligheter, som han lagrat under årens lopp.

Och denne någon är chefen.

När den mäktige chefen för det stora kafésyndikatet för två år sedan annonserade efter en servitris blev Nelly antagen bland tjugo-tre sökande. Hon hade arbetat i kafet förut, men hon hade inga referenser och detta var ett helt annat arbetsområde. Hon tänkte också, där hon satt inklämd mellan de andra flickorna, att hon inte hade några utsikter att få platsen och funderade på att gå sin väg redan innan hon fick föredrä. I detta ögonblick kom chefen ut, överför de väntande med en kritisk blick, kallade in Nelly och lät henne ta plats. Han ville se hennes referenser, men ägnade de brist-fälliga papper hon hade en mycket knapphängig granskning. I stället satt han och såg på henne, gjorde några frågor, slängde ner några anteckningar på ett block. Hon visste inte då att hon redan var antagen, att chefen för ledningen gjort sitt val.

Skriftliga och personliga referen-ser hade ingen betydelse för denne egenmäktige chef. Han behärskade fullständigt sitt arbetsområde och sina underordnade och lät alltid sitt subjektiva omdöme följa utslaget. Denna gång var det en rent ovidkommande faktor som avgjorde valet. Nelly var en utpräglat sensuell natur, hon fick därför finna sig i att ofta bli uppvaktad av närgångna herrar, det var nägot i hennes ansiktsdrag som väckte erotiska känslor till liv. Hon tillhörde den typ av kvinnor som män ha lätt att brinna för och lätt att glömma. Och det var hennes ötycka.

Kafet var inget ställe för sensibla naturer. Gästerna var i regel grova i mun och hon fick det inte lätt i sitt arbete. Det verkade upplösande och neddragande och det kom studier som var outhärdliga. Det kom kvällar då bröstet snördes samman av gråt och det var endast vetskaper om var hon befann sig som hjälpte från att brista ut i snyftningar.

En sådan kväll kom chefen på besök. Han satte sig som vanligt vid det lilla hörbordet och kostade på sig något billigt skämt då servitriserna var i närheten. Men Nelly skämdade inte med, hon var nyansstilt och verkade tragisk och allvarig. Han satt antagligen och tänkte på att hon säkert hade det mycket ensamt och så frågade han henne hur hon hade det, hur hon trivdes, om hon hade långt till och från arbetet och om hon hade lust att flytta in i en lägenhet, tre trappor ovanför kafet.

Han frågade mycket vänligt och försynt och Nelly fick mycket höga och vackra tankar om honom. Det föreföll henne idealiskt att bo i samma hus där hon arbetade och så blev det bestämt att hon skulle flytta in i lägenheten. Men det var en del som skulle repareras där, chefen skulle själv gå upp och höra vad hon ville ha ändrat. Och så kom han upp en dag, han var korrekt och belevad

hjälpa sin själ. Förutsättningen för projektets utförande är ju först och sist den goda viljan.»

Denna goda vilja ligger också bakom vad som göres hos oss vid folkhögskolan, »hemgårdar» och yrkeskurser. Tidsvarv har tidigare haft anledning att beröra några sådana försök.

Landsekreterariatet har nyligen inlämnat

JARTHUR STADLER: De överflytda.

en skrivelse till K. Majt där det, med åberopande av Landsorganisations senaste kongressbeslut, hemställer om vissa åtgärder till de arbetslösa hjälp. Dessa gå dels ut på ett skyndsamt genomförande av en arbetslöshetsförsäkring. Dels på att riksdagen såväl som de kommunala myndigheterna i rikliga mått än hittills börja anså med till understödet och allmänna beredskapsarbeten å det arbetslösa. Vidare att de organ, som samhallt fått sig ålagt att handhava och verkställa sammhällets åtgärder för arbets-

ras också, att dess arbetarstäm icke fysiskt försvagas, heter det i skrivelsen.

Slutligen hemställas om en klarläggande undersökning av försörjningsbehoven och utkomstmöjligheterna i landets sockbygd, där stora mänskliga värden hota på så förlorade genom arbetslösheten särskilt bland ungdomen. — Europa går nu sin omissa vinter till mötes. I Amerika har hänet med den engiska arbetslöshetsförsäkringen blirjat bytas i aktningfullt intresse.

C. H.

Det nya Reisen

Skeppbron 12—14, Stockholm.
Tel. Nannacröp: Hotell Reisen.

Det modernaste Hotellet
och ett av de billigaste!

Pris för enkelrum Kr. 6.50; för dubbelrum, därest endast i bädd användes, 6.50; tillägg för ytterligare i bädd 3.—; tillägg för bad, utrustat eller beställt, 2.50. Beträdningsavgiften på söknigen.

Direktion: S. A. R. A.

Dikter

av HARRY MARTINSON.

MARSKVALL.

Vårvindraften och ås,
Pojkarna ha tånt en snyltika.
För den som för förbi i rasslande kvällståget
skall den stå som ett rött minne i tidernas grå,
ropande, ropande ur risiga skogar i lö,
Och aldrig kom resanden hem,
men i lykta och stund låg hans liv.

UNGT.

Då var vandringens första morgon —
Då var jorden ett oförklarligt ackord —
Då sjöngo vågorna så glada under skön
var ej ting — men sång,
en jordedång, en rymsdång,
en oförklarlig sång.

UR MINNENAS TAG.

I.

Jag minnes en man, som aldrig log mot mig.
Och ljungheden sjöng om denna man
men aldrig om mig.
Jag minnes ett brunnskar med gnistande trå;
Jag vindade vatten morgon och kväll
på vindspelets tjuvande hund.

Och gruset omkring värd besatt av vind,
med brutna axlar hängde en grind;
ett gångjärns rostiga öga såg spräckt in
i enarnas lund.

Separatören sjöng, barbenla pigor drog;
långt, långt bort lå världen bak kulliser av
tandad skog.

Ofta vid separatören ljud brummade pigor en
psalm
om rosen på Jolantas barn, och mördaren
Gyllenpalm.

Långer, långt borta låg världens öar,
glödande aftonsjårer
lyste i solnedgången —
Mygghetten rev jag blodiga,
slåg korna med spån
Jy aldrig log mot mig de röda läppar.

(Ur Nomad.)

Noaks ark till Kina.

(Forts. fr. sid. 1).

tre professorer. Detta skeddde efter en begäran i somras av Kinas undervisningsminister och hade intet samband med översvämningarna. Men det är märkligt att notera vad för sakkunskap Kina begärde: i engelska språket, i geografi och geologi. Dessa läroämnen äro valda för att hjälpa kineserna att orientera sig i världen, lära känna det jordklot, där intet privilegierat Mittens Rike längre finns och ingen kinesisk mur.

Från Folkförbundets ekonomiska byrå skola också experter gå ut till Kina och själva chefen för kommunikationsdepartementet skall fara dit. Uppgiften framför honom och hans folk är att söka upprätta en fiaskokontroll som minskar faran för översvämningkatastrofer. Det är ett enormt arbete för den västerländska civilingenjörshjältnan och ett som endast den, om någon, är vuxen.

Chefen för Folkförbundets Hälsodepartement, dr Rajchman, reste redan i augusti till Kina. Hans namn förbinder man alltid med stora ting. Det var han som i det kritiska ögonblicket då truppen i öster strömmade hem efter världskriget, organiserade en försvarskampanj åt Europa mot fläcktyfus och kolera och segrade. Nu har han sin uppmärksamhet riktad på den fara för epidemier som i samband med död och svält hotar Kina, hotar Asien och oss.

Så resa alltså erfarna och skickliga män i väg för att tappert möta den oerhörda situation som naturdomens grymma form för fiaskokontroll skapat i den kinesiska världen. Det antas att överbefälhavaren i Kina har ett visst samband med översvämningarna, enär det tvungit till uppbyggning av marker, där förut en vegetation funnits som bundit

flodkanterna. Om det är sant eller icke, så är i alla fall givet att den täta bebyggelsen, fattigdomen och halvsvälten som är regel även utan naturkatastrofer, gör olyckan värre och uppgiften att hjälpa nästan oöverkomlig.

En afon tyg en brasa för ett par år sedan tog sig några vännere för att disponera över de miljarder som skulle bli över då världen avrustat. Vi avsatte en kraftig summa åt en barmhärtighetsoffensiv från den vita rasen mot de färgade. Bland den hjälp som skulle ges satte vi också upp upplysning om barnbegränsning. När jag nu ser på detta utopiska program, så är det inte utan att jag tycker att Kina kunde behövt en expert på den frågan tillvägval som geografer, geologer, ekonomer, ingenjörer och pestexperter.

Det är klart att Kinas regering inte begär något sådant och inte heller Kinas kvinnor. För männens del torde religiösa skäl spela in, och kvinnorna, vad skola de våga säga till om, som så nyligen fått börja gå på sina fötter.

Under Indiens — och de indiska kvinnornas — storhetsid fanns en berömd lagstiftare som hette Manu. I hans lagbok heter det: »Kvinnorna böra hedras och ättvas av fäder och bröder, män och svägar som önska välfärd.

En familj, där kvinnorna äro olyckliga förgås hastigt, men den familj, där de icke sörja, den blomstrar.

Och:

Hus som kvinnorna förbanna emedan de icke hedras där, de gå snabbt under, som träffade av trölldom.

Kvinnor som måste leverera barn för vilka det icke finns plats och därför äro förutbestämda till ändlös lidande och förtidelse, äro icke lyckliga och deras hus förgås.

Devinez.

Vinterekipering

RÄV

ARETS MODE
Sjöt sortering till lägsta pris.
Rep. och konservering emottages.
KORSNAR WERNER HAAKE
Hornsgatan 68

Vid köp av

TYGER

vänd Eder till

Hansson & Skoog

Klädeshandel

Drottninggatan 67

Sjett åttio Årskontorsbyggnaden

Specialaffär i Kapp-, Dräkt- och Klädningstygger

robes manteaux fourrures

salong alice

regeringsgatan 50

tel. norr 1832

och det goda intryck Nelly föret fått av honom förstärktes. I rummet stod en gammal, sprucken kakelugn, den skulle rivras, ett bättre lå skulle i dörren och diskbänken skulle bli beklad med plåt. Arbetet skulle börja om ett par dagar och chefen skulle själv övervaka det. Men — han betanade det särskilt — det var bäst att hon inte sade någonting till sina kamrater om förhörningarna. Det skulle bara leda till att alla ville ha sina rum renoverade och det ville han inte kosta på. För Nelly skulle han göra ett undantag, hon var så spänn och föreföll att vara så ensam. Han gjorde det bara för att hon skulle få det trevligare och komma i större harmoni.

En dag kom arbetarna, de var två och de började med kakelugnen. De var tysta och hyggliga, de höll sig för sig själva. Lite senare på dagen kom chefen upp. Han var fortfarande korrekt och belevad, men han pratade mer än förra gången och innan han gick frågade han om hon ville gå med och åta middag tillsammans med honom. Han ville gärna bjuda henne till Hamburger Börs, själv brukade han äta ensam där och han hade behov av att prata med någon. Hon tänkte inte på det opassande i att gå ut och åta med en gift cheff, hon blev bara förtä och glad och följde med utan tvekan. Det blev en utmärkt middag och han var mycket belåten.

Så skedd arbetet framåt och cheften kom upp varje dag och inspekterade. Inspektionen överstodades i regel på några minuter, resten av Nellys ägnade han åt samtal med Nelly. Han visade sig förstlående och del-

tagande och hon berättade sitt livs historia, enkelt och naturligt. Det gick så lätt att berätta om sitt liv för honom, han satt tyst och lyssnade. Han fick, utan att anstränga sig, en ända ur en garnhäva och garnhävarn nystade ut sig när han drog i tråden. Och så gick han därifrån med en bit av hennes liv, alljämt lika korrekt och belevad, alljämt med sitt omulliga chefsalternativ över sig.

Och Nelly gick däruppe och var glad åt sin nya lägenhet. Hon kände att det började ordna sig för henne, att hon började få fast mark under fötterna. En lång tid hade hon känt sig osäker och uppriven, allt hade gungat under henne. Hon hade gått omkring som på en vulkanisk mark, hon hade haft en känsla av att marken skulle ränna och uppsluka henne, att någon het skulle förlöra henne. Det var denna osäkerhetskänsla som försvann och för detta tyckte hon sig stå i stor tacksamhetsskuld till cheffen.

En dag kom chefen upp sedan arbetarna gått. Han hade inte haft till att komma för, men han skulle ändå se hur mycket som var gjort. Han tog av sig hatten och rocken, det var tydligt att han tänkte stanna en stund, så gick han fram till fönstret och såg ned på gatan. Han frågade om hon inte stordes av bullret, om fönstern var dragtäta och sist frågade han om hon märkt vilken vacker dag det var. Hon gick också fram till fönstret, det var verkligen vackert ute just då. Solen sken över gatan, hon fick en stark lust att gå ut och sätta sig där solstrålarna spelade.

Hon lutade sig något framåt och råkade stöta till i blomkruka. Den ramlade inte ner, den ruckades lite, men hon sträckte instinktivt fram händerna för att skydda dem. I detta ögonblick skedd något oöväntat. Chefen slog armarna omkring henne och drog henne till sig. Hon ryckte till som stucken av en nål och försökte göra sig fri, men hans grepp blev endast fastare och då han märkte att hon inte skrek utan endast kämpade tyte och förtvivlat blev han djärvare, lyfte upp henne och bar henne bort till sängen.

Där höll han henne och försökte först lugna henne. Förstod hon inte att han tyckte bra om henne, att han älskade henne, att han fått begär till henne redan samma dag hon sökte arbete hos honom? Förstod hon inte varför han ville att hon skulle flytta hit till lägenheten och varför han ville ha den renoverad? Han hade trott att hon förstod för längesen, han hade trott att hon gått och längtat efter honom, att hon väntat att han skulle ta henne. Han var visserligen gift, det var sant, men det var ett giftmarra som varken hade gett honom lyckla eller tillfredsställelse. Han längtade efter någonting mer, efter någon som förstod honom, efter någon som var ung och mjuk och hävande. Ville hon inte bli hans älskarinna, fick han inte komma och hälsa på henne ibland, det skulle hon inte förlora på. Hade hon inte märkt att han helst pratade med henne när han kom på kafé, hade hon inte förstöt att han drogs till henne, att han inte kunde motstå sitt begär efter henne.

Han talade kort och abrupt, ande-

dräkten stod het ur hans mun och han smekte henne klumpigt och ovarsamt. Och medan han pratade svängde det runt i hennes hjärna efter en väg ur förnedringen. Hon visste att hon var hjälplös, men hon strätade ändå emot och under motståndet växte hon; blev en kämpande värelse, vars väsen reste sig i skyhögt trots mot en orätt och en skymf som tillfogades henne och mot en ännu värre skymf som tänkte begås. Hon kände att förgen verk frän hennes kinder, att ett stort våld öppnades mellan henne och den man som hon för endast en liten stund sedan trott så högt och rent och vackert om. Nu försvann det vackra, han blev full och vidrig, full av utyglade lustar, ett vidunder, som hon inte på några villkor fick ge sig åt. . .

Det är möjligt att han kände hennes tankar, att han såg hennes förtvivlan och att denna förtvivlan väckte ansvarskänslan till liv inom honom. Han släppte henne, strök sig förvirrad genom håret och sade:

— Ta det inte så tragiskt, jag skall inte göra dig någonting mot din vilja. Men prata med dig kan du inte neka mig, varken på kafé eller här. Jag kommer upp och hälsar på dig när du vill att jag skall komma. Jag skall signalera i beviljadan så att du hör att det är jag som är utanför. Om du är rädd för mig behöver du inte öppna, men du ändrar dig så är det bara att släppa in mig. . . Han talade mycket mer också, föreslogade henne hur bra hon skulle stå det om hon gick med på hans förslag och erbjödde om hur snäll och hygglig han varit mot henne. Han blev lugnare medan han

pratade, innan han slutat var han åter den korrekta och belevade cheffen som var uppe och inspekterade. Denna korrekthet vilade över honom medan han tog på sig rocken, den följde honom när han gick ner för trapporna och dunstade bort i gaturvimmel.

Men länge efter det han gått låg Nelly på sin säng och grät. Det var en förtvivlans gråt, en gråt över någonting som hade sett ut att vara fast och tryggt, men som visat sig vara en eruptiv källa som hotade att uppsluka henne. Det var så mörkt och vårgt och besvärligt och det var så svårt, så outhärdligt svårt att beta Nelly och arbeta på kafé. I denna svåra stund sökte hon förgäves efter ett halmlöst att gripa tag i. Det fanns inget halmlöst och ingen klippa och den skrynkliga kloten varning som bly. Den drog neråt.

(Forts. i nästa nr.)

"VI ÄRO BLOTT BOSKAP"

(Forts. fr. sid. 1.)

Indien var väl representerat av icke mindre än sju läkare, däribland en ståtlig, vackert hinduiska, skuddad i fantastiska schabrack med många ombyten. Japan och holländska Indien hade var sin representant.

Doktor Margret Balfour var den ena rapportören för den första frågan och hade insamlat material från de exotiska länder, som bebos eller stryas av de icke-latinska folken. En fransyska bosatt i Algeriet, d:r Poli-Garnier, hade de andra exotiska länderna på sin lott, Algeriet, Tunis o. s. v.

Ur Lady Balfours rapport, som sjunda berörde förhållandena i Indien, Holländska Indien, Persien, Malaja, Chile, Japan, Egypten, Sudan, Palestina, Ost- och Västafrika, Grönland och Canada med flera ställen, framgick att det i de flesta av dessa länder finnas förfärlanden, som göra kvinnliga läkare speciellt nödvändiga.

Dit hör t. ex. Indiens Purdah-system, vilket hindrar en kvinna att visa ens sitt ansikte för någon annan än de allra närmaste. Vid förlösning hånder det, att de hellre dö än tillkalla en manlig läkare. Purdah är mest vanlig bland muhammedanerna i Indien, de hinduiska kvinnorna ha gjort sig mera fria. 30 miljoner kvinnor tällda i alla fall på purdahsystemet i Indien blot. I Holländska Indien är de ej fullt så rigorösa, men kunna endast i yttersta nöd förmas att besöka en manlig läkare, likaså i Persien och Afrika, Palestina, Sudan o. s. v. De tidiga gifternämlen, de låta barnsörderna omöjliggöra inhämtande av kunskap och varje personlig utveckling.

Den muhammedanska kvinnans liv beskrivs från Sudan på följande sätt. Den sudanska kvinnan är stor och tjock, hennes högsta årelängd är att bli fet och föda barn. Hon börjar sitt liv som ett litet brunt, livligt, välskapat flieckebarn, men vid tio års ålder får hon undergå den mycket smärtsamma och ohyggliga omskrämsningsoperationen, kommer i haren och sitter som fånge inom lusheruts fyra väggar resten av sitt liv. Hon sättes på gödnad och giftes bort och föder sedan barn på 30 barn, som hon icke hinner se efter.

Vid 30 år är hon mörnor och får nödfäll ge även barnbarnen bröstet. »Vad kan man vänta annat, vi äro endast boskap», är hennes sorgsna reflexion.

Vid förlösningarna närvara mer eller mindre otränade hjälperskor, som trots sin okunghet om varje hjälpande ingrepp i hög grad ådraga sina patienter barnsängsfeber. Både mödra- och spädbarnsdödligheten äro förfärande stora. I Indien dö årligen cirka 100,000 kvinnor i barnsörd, icke endast av den nästan som normal företeelse ansedd barnsängsfebern, utan av blodbrist, konvulsioner och bäckenförträngning på grund av sjukdomar i benbyggnaden m. m. Barnadödligheten är också ohygglig. Den högsta siffran går upp på 364 promille. (Vår spädbarnsdödlighet är 56 promille.) En ljuspunkt i den dystra rapporten utgjorde förhållandena bland de nomadiserande folken. Det berättades att förlösningarna bland dessa kvinnor, som vistades ute i friska luften, hade förligt arbete etc., i allmänhet gingo mycket lätt.

Det konstaterades allmänt i

rapporten att förekomsten av kvinnliga läkare räddat många liv. Men de äro dels för få, dels dåligt betalda och sakna ekonomisk möjlighet till hjälpverksamhet i större skala.

En särskild diskussion utspann sig kring de omtalade stämpande operationerna och svårigheterna — religiöst betonade som dessa ingrepp äro — att få dem avskafade.

En hyggelig tavla av kvinnindandene och nöd hade rullats upp. Det väjades till organisationen om bistånd och hjälp. Vi skulle äminstone kunna sprida kunskap till de civiliserade ländernas kvinnor om behoven som förelåg. En kommitté fick i uppdrag att närmare behandla frågan och framkomma med preciserade förslag. Enigheten var fullständig i denna fråga, men när kongressens andra stora tema, skyddsåtgiftningen för kvinnor kom före, delades, som av en osynlig hand, församlingen upp i tvenne läger. Men den diskussionen förtjänar ett särskilt kapitel.

Ada Nilsson.

Förbundet för Kristet Samhällsivt ardnar i Stockholm den 12—15 oktober fyra studiefördrag i föredrag. Programmet upptar föredrag av d:r Natanael Beskow om *Kristi församlingens universella enhet*, lektor Olof Rosen, *Vår nya syn på kriget och våra stora historiska minnen*, professor G. Silverstolpe, *Världsekonomen och fredsproblemet*, rektor Gillis Hammar, *Stadestandsfrågan*, lektor Elisabet Eurén, *Krigspsyke*, som *Nationernas förband avväjrt*, fröken Mathilda Widgren, *Historieundervisningen och föredrag*, d:r J. Lindskog, *Ötiska religiösa tankeriktningars inställning till föredrag*, kapten C. J. Brunskog, *Hittills gjorda förarbeten till nedrustningskonferensen*, m. fl.

Bland föredragshållarna äro även någ-

ra utländska gäster, fru Kirsten Svelme-Thomsen, Köpenhamn, pastor Henri Roser, Paris, doktor F. Pletelus och professor Siegmund-Schultze, Berlin, vilka tala om fredsfrågan och det aktuella politiska läget i skilda länder. Föredragen följas av gemensamma samtal.

Kursen äger rum i Klara församlings kyrksal, Klara O. Kyrkogatan 8, Stockholm, med följande måndagen den 12 kl. 10 f. m. Bästklädd program kan erhållas på Kristet Samhällsivs exp., Karlbergsgatan 86 B, Stockholm, tel. 880 90. Kursavgiften är 3 kr. Enskilda föredrag 50 öre.

Gör ett försök

och Ni blir belåten.

Försäljes i Centrums Ljusgård.

Ring 58 55.

Kontrollera tvätten

med ett förstoringsglas

Vad ser Ni då? Jo, då får Ni se om Ni använt rätt eller orätt pulver. Äro trådarna uppruggade då har Ni använt dåligt pulver. Tyget har därmed förlorat i slitstyrka.

Vita Tvätt-Björn är fritt från klor, vattenglas och andra skadliga ämnen, därför är Ni alltid en vä, mjuk och någånig tvätt då Ni använder

VITA TVÄTT-BJÖRN

H 303

lampan,
som gör glad —
välkommen
i alla hem

En lampa som lyser väl, håler länge och ändock icke är dyr — kan man tänka sig något mera välkommen i de svenska hemmen. Under var långa vinter betyder en bra lampa ofantligt mycket för hembrevnaden och glädjen.

Luma är just den lampan. I storekarna 10, 15 och 25 watt, klara och innermatta, kostar

LUMA
den kooperativa lampan.

85 öre

Självanklagelse
i frågan Tjänstefolk.

Namn: Terese Kadar. Alder: trettio-åtta år. Vår: ensamstående. Religion: katolsk. Stånd: främskild.

Hon är tjänarinna, jag är herre. När jag kommer ut ur mitt sovrum om morgonen, sömiga och olustig, har Terese redan varit nere med huden, städad mitt arbetsrum, skurat ur badkaret och gjort sördning frukosten. Hon är från Tå. I länet Fejær i Jägers. Hennes far och bröder arbeta på 16 egna och 24 arrenderade tunnland jord. En gång erior jag flyktigt och tillfälligt, att hon har åtta garnityr underkläder, tre par skor och en ventarnt ränkappa. När jag skicrar med henne för att hämta cigarrer, sätter hon på sig en hatt.

Det här till världsörindingen, att det finns tjänare och herzar. Det är inte jag, som påstår detta, men som vet det, hon vet det av erfarenhet.

Hon sover bakom gläsväggen i tamburen, i ett trevligt och nätt möblerat rum. Det har förstås inte något fönster, men där står i alla fall ett skåp, ett tvättbord och en järnsäng. Som går att fylla ihop ihönd ser jag, att hon har gamla tidningar liggande på bordet, som står bredvid sängen. Där står också en skydd med trasiga strumpor, en väckarklocka, en liten es och en cigarrrettsa av bleck. I den har hon knapp. Cigarettarna har jag rök. Hon har bara tagt vara på den tomma asken.

När jag kommer hem sent, lånder jag inte i tamburen för att inte väcka henne, jag gör det av socialt pliktmedvetande. Jag har läst i en bok av Francis James, att tjänstefolkets drömmar äro heliga. Hon är mycket nöjd med sitt logis. Hur ofta har hon inte berättat för mig i vilka hä, man i Budapest låter tjänstefolk

sova; antagligen i värre hä än i en kall tambur i en skrubt utan luftväxling, bakom en gläsväg.

Hela guds långa dag leva vi sida vid sida. Hon ser mig i nattskjorta och toflor, ibland full och förtvirlad. Hon är den enda inför vilken jag aldrig kan bli en stor man. Hon är betydligt mycket taktfullare, jag har aldrig sett henne i sväng. Hon har aldrig varit drucken och någon förtvirlan har jag heller inte lagt märke till. Hon kan bli en storhet för mig. Hon har länge varit främskild, och efter vad hon säger behöver hon inte någon man. Det säger hon så, som när någon av oss framkastar: »Man kan också leva utan motorcykel i de här dåliga länderna».

I min skrivbordslåda ligger hennes »tjänstebok» mellan min biförskrädd och en annöman om att jag är hundägare. I inledningen till boken läste jag, att hon förlipat sig till att vara trogen emot mig.

Däremot har jag inte läst någonstans, att jag förlipat mig till någonstans. Hon får tvättloven två gå i månaden, och säger då hon tar emot summor: »Gud välsigne nådig herre». »Häll till god», säger jag. Dessutom får hon husrum i den där lilla skrubben, som jag redan talat om, och maten. Maten köper hon upp, kökar den, serverar den, och jag äter det. När det serveras fågel, får jag bröstbitarna och de fetta bitarna. Hon tar för sig av skrovet och vingarna. Det sticker till och med, att hon sparar ett byrde och ger mig det kallt dagen därpå till frukosten.

Jag har aldrig hört henne sjunga. Hon går aldrig på teatern. Om söndagsseftermiddagarna går hon ut vid hä fem-

tiden och kommer tillbaka klockan åtta. Då sätter hon sig på vedlaren i det ordentliga nikra köket och knapar på en brödkant. Ibland gör hon inte ens det, utan bara sätter och tiger. Utan all tvivel är hon trogen, flitig och ärlig. I hushållsboken skriver hon visserligen upp 20 öre för mycket på ett kilo kött och litet av varje. Hos speerarbanden får hon procent, och stax kolon delar hon med sig åt portvaktsrum.

Så här pratar hon med huden om mig: »Ja, du skäller du, men vänta bara till nådig herre kommer». »Nådig herras, det är jag det, och hon kallar mig bara så, för att huden skall förstå henne. Jag är nådig herre, huden är huden, och hon är Terese».

I många år ha vi levt under samma tak. Medan jag sitter inne i rummet och arbetar, står hon ute i köket och skalar potatis. I tre timmar håller hon på med middagsmaten, och på tio minuter åter jag upp den.

Till jul får hon pengar, klädesplagg, så praktiska som möjligt, och två julbrot, ett med kryddor och ett med mandelmassa. Det är självdid, att hon går på ett annat WC än det, som herrskapet begagnar. Hon går naturligtvis på ett, gud vet var, som begagnas av tjänstefolk.

Vi kunna inte vara tillsammans mera än ett par minuter i samma rum, vi stå ned ögonen, och antingen går hon ut efter ett par häglitiga ord, eller också går jag. Jag ser henne aldrig i ögonen. Jag vet inte ens vilken färg de ha. Jag kunde ju se efter i hennes »betygsbok», men det har jag inte heller någon lust till.

Hon är arbetsam och renlig. Hennes fländer äro friska. Förre året lät jag vaccinera henne, i hopp om att den skall hålla längre.

Alexander Möril.
Till svenska av Daisy Müller-Hol.

Nordens Husmodersförbund ardnar den 22 sept.—2 okt. en studiefördrag i aktuella uppfostrings- och hemsvärdsfrågor med föredragshållare från samtliga skandinaviska länder och Finland. Kursen, som äger rum på Stallmästaregården i Stockholm, öppnas den 28 sept. kl. 11 f. m. av den svenska riksförbundsordföranden fru Eleonore Lillsjö. Bland föredragshållarna märkas bostadsinspektören fröken Laili Lönn, fru Marie Michelt och fru Sigrid Michelt från Norge, fruarna Ingeborg Richter, Agnes Steenberg och Johanne Appel från Danmark, fröken Hedvig Bjørnström, fru Elsin Mallin och professor Albert Lilius från Finland. Bland de svenska talarna äro lektor Emilia Fogelklou, fru Ingeborg Wallin, arkitekt Sven Wallander, professor Gustaf Göthlin. Föredragen och diskussionerna omfatta ämnen från husliga utbildningsmöjligheter, huslig ekonomi, näringsfysiologi, sden norske skolfrukosten, till tiden bostadsproblem, hushållsprofessor i psykologisk betydelse, psykisk hälsovård, sexuell uppfostran, m. m.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiron 51 44.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.—, kvartal kr. 1.50. Lösnamner 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931
Zetterslag & Theanders Boktryckeri-A.-B.